

Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote –
zariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja

PROGRAMOVÁ PONUKA NA OKTÓBER 2018

VÝSTAVY

MINERÁLY POD LUPOU

11. 9. 2018 – 31. 1. 2019

Výstava predstaví pestrú paletu minerálov a kryštálov zo Slovenska, Českej republiky a najznámejších svetových lokalít. Autormi výstavy sú Mgr. Peter Ledvák, PhD. a Bc. Stanislav Levendovský z Východoslovenského múzea v Košiciach. Minerály boli a sú nevyhnutnou súčasťou ľudského života a výrazne prispeli k rozvoju našej spoločnosti. Majú nesmierne využitie nielen v klenotníctve, ale aj priemysle a potravinárstve. Cieľom výstavy je predstaviť a priblížiť rozmanitosť neživej prírody v celej svojej prirodzenej kráse. Prostredníctvom pútavých bannerov podáva poznatky o vzniku, výskyte a základných tvaroch minerálov. Rovnako prináša poznatky a vysvetlenie, prečo sú minerály také rozmanité a symetrické. Prezentované budú minerály prvýkrát opísané zo Slovenska. Výstava sa osobitne venuje početným odrodám kremeňa (krištál, ametyst, záhnedá...), farebnej kráse opálov, achátom a získavaniu najvzácnejšieho kovu – zlata.

UMELECKÉ REMESLO OD PRAVEKU PO SÚČASNOSŤ

19. 9. 2018 – 30. 11. 2018

Výstava predstaví diela študentov Súkromnej strednej umeleckej školy Hodruša – Hámre, inšpirované archeologickými nálezmi od doby bronzovej po stredovek. Artefakty boli vyhotovené pod vedením pedagógov školy pôvodnými technológiami. Študenti sa pravekými artefaktmi nechali inšpirovať, pričom dodržiavali pôvodné technologické postupy, dnes už takmer zabudnuté. Na výstave si môže návštevník prehliadnúť repliku výstroja vojaka z doby bronzovej z Čaky, ktorý používal už zbroj, repliku šperkov kňaznej z Dedinky z doby bronzovej, kompletnú repliku výstroja rímskeho vojaka, repliku keltského meča starého viac ako 2 200 rokov, ako aj zbroj a výstroj keltského náčelníka, kolekciu slovanských šperkov, repliku avarského bojovníka s lamelovou zbrojou a šablou, ako aj repliku konského postroja, ktorá bola zhotovená na základe jazdeckého hrobu z Komárna. Na výstave zaujme aj replika

unikátneho karolínskeho meča z 9. storočia s damascénskou čepel'ou. Súčasťou výstavy sú aj reálne archeologické nálezy zo zbierok Archeologického múzea SNM v Bratislave, čím návštevník získa výnimočnú príležitosť porovnať originálne artefakty s dielami študentov školy a „objaví“ aj pôvodnú, rekonštruovanú krásu archeologických nálezov.

BANÍCTVO A ŽELEZIARSTVO V GEMERI-MALOHONTE

25. 9. 2018 – 28. 2. 2019

Výstava predstaví prostredníctvom fotografií a zbierkových predmetov bohatú tradíciu baníctva a železiarstva v Gemeri-Malohonte od čias mladšej doby bronzovej až po súčasnosť. Zameria sa nielen na hlbinnú ťažbu, ale aj na spracovanie rudy a povrchovú ťažbu v miestnych existujúcich i zaniknutých kameňolomoch. Samostatne bude prezentovaná ťažba a spracovanie železnej rudy, mastenca a magnezitu. Návštevník sa zoznámí s minulosťou a súčasnosťou ložiska mastenca a magnezitu Mútnik – Hnúšťa, so zaniknutou baňou Burda – Rovné, s magnezitovým závozom v Hačave s najstaršou rotačnou pecou na pálenie magnezitu na svete, so železiarňami v Likieri – Hnúšťa, ktoré spravovala jedna z najvýznamnejších železiarskych spoločností 19./20. storočia *Rimamuránsko-šalgotarjárska železiarska účastinná spoločnosť*. Okrem histórie baníctva a železiarstva v regióne je prezentované banícke zvykoslovie a samotná práca baníkov - pracovné postupy, náradie, bezpečnosť pri práci, odev. Výstava bude doplnená o ukážky železných rúd a nerastných surovín. Pripravené sú rôzne hravé aktivity a komentované prehliadky.

PRIPRAVUJEME

DEZIDER FERTŔ. RÓMSKY REZBÁR

Dezider FertŔ sa narodil v roku 1921 v obci Gemerská Ves. Rezbárstvu sa začal venovať pomerne neskoro, v 80. rokoch 20. storočia, po smrti manželky. Za relatívne krátke obdobie (zomrel v roku 1996) stihol vytvoriť pomerne rozsiahli súbor takmer 200 drevených plastík a reliéfov. Pracoval technikou vyrezávania do drevených soklíkov a reliéfov z lipového alebo orechového dreva. Pri svojej tvorbe využíval námety s tradičného a súčasného života Rómov a Nerómov i cirkevné motívy. V čase aktívnej tvorby patril k jedným z prvých predstaviteľov rómskeho výtvarného umenia v Čechách a na Slovensku.

Na výstave bude možné vidieť diela Dezidera FertŔa nachádzajúce sa jednak vo fonde Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote, ale tiež plastiky a reliéfy z fondov Múzea rómskej kultúry v Brne a Slovenského poľnohospodárskeho múzea v Nitre. Cieľom výstavy je tak predstaviť súborné dielo Dezidera FertŔa, ako jedného z najvýraznejších predstaviteľov rómskej neprofesionálnej výtvarnej tvorby.

Predmet mesiaca OSMIČKOVÉ ROKY

Nástupom roku 2018 si pripomíname viacero historických udalostí, ktoré sa stali míľnikom v dejinách Slovenska. Roky 1918, 1938, 1948, 1968, 1988 ... vznik Československého štátu, osudová Mníchovská dohoda, februárový prevrat a nastolenie socializmu, vpád vojsk Varšavskej zmluvy alebo sviečková manifestácia – najdôležitejšie udalosti týkajúce sa nášho územia sa odohrali práve v rokoch, končiacich sa osmičkou. V zbierkach Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote sa nachádza viacero artefaktov, ktoré dokumentujú uvedené prelomové roky. Spomedzi nich sme vybrali dva odznaky a jednu mincu, ktoré sa dostali do múzea v 80-tych rokoch 20. storočia.

Prvý, kovový odznak pochádza z roku vyhlásenia Mníchovskej dohody a bol vydaný na pamiatku 20-ročnej existencie Československej republiky. Svedčí o tom aj letopočet "1918-1938", ktorým je mosadzný odznak opatrený. Ozdobný predmet meria 3,1 x 1,8 cm a znázorňuje štátne symboly: motív leva, nad ním dvojramenný kríž, okolo lipové ratolesti a v pozadí siluetu štátu aj so Zakarpatskou Rusou.

Druhý odznak v tvare vlajky bol vydaný v osudovom roku Pražskej jari pri príležitosti 50. výročia vzniku republiky. Kovový odznak, s rozmermi 1x1 cm, v zlatom základe, nesie datovanie "1918-1968" a uprostred obdĺžnika sa nachádza modro-bielo-červená vlajka Československa.

Obzvlášť zaujímavá je kovová strieborná minca vydaná v roku 1948 pri príležitosti 30. výročia založenia Československej republiky. Na averze je v ohraničenom poli štátny znak s motívom leva a kruhový nápis "REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ". Na reverze je symbolická postava muža, ktorý zdvíha pravou rukou prápor a v ľavej ruke drží vavrínovú ratolesť. Na oboch stranách od postavy pozdĺž okraja mince sú roky "1918" a "1948". Pod postavou sú tri kruhové oblúky, symbol dúhy, a pod nimi je pri dolnom okraji mince jej nominálna hodnota "100". Autorom pamätnej mince,

s priemerom 3 cm, bol Otakar Španiel, jeho meno je čitateľné vľavo nad oblúkmi v tvare "O.ŠPANIEL".

Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónov Gemer a Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včelínec, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, ukážky cechovej a kameninovej výroby a historického nábytku, ukážky ľudového bývania a odievania, výrobkov remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare vurona obrieho, ktorý vyhynul v 17. storočí. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Expozícia Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte

Moderne koncipovaná expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Prostredníctvom trojrozmerných predmetov, fotografického materiálu i audiovizuálnych prezentácií sú okrem reálií protifašistického odboja naznačené i podmienky pre jeho formovanie a dôsledky vzniku Slovenského štátu, Viedenská arbitráž či nemecká okupácia.

* * *

Svoje zážitky z návštevy múzea môžete zdieľať okamžite prostredníctvom wifi - *muzeum*.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

Kontakt:

Gemersko-malohontské múzeum
Nám. M. Tompu 5, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/56 32 741, 56 32 730
fax: 047/56 32 730
e-mail: office@gmmuzeum.sk
Web: www.gmmuzeum.sk
Facebook: Gemersko-malohontské múzeum Rimavská Sobota

Otváracie hodiny:

Pondelok – Piatok 8:00 – 16:00
Sobota – Nedeľa 9:00 – 17:00
(apríl – september)

Vstupné:

Dospelí – 2 €
Deti, študenti, dôchodcovia – 1 €
Deti do 6 rokov, ZŤP – zdarma